

Badanie spełnienia przez sędziego s. powszechnego, s. wojskowego i SN wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz postępowania po powołaniu (test niezawisłości i bezstronności sędziego) K 21/26

21.9.2026 - Anna Wołoszczak | Trybunał Konstytucyjny

22 września 2026 r. o godz. 13:00 Trybunał Konstytucyjny rozpozna wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego dotyczący badania spełnienia przez sędziego sądu powszechnego, sądu wojskowego i Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz postępowania po powołaniu (test niezawisłości i bezstronności sędziego).

Trybunał Konstytucyjny dokona kontroli zgodności:

- 1) art. 42a § 3-14 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych,
 - 2) art. 23a § 4-15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych,
 - 3) art. 29 § 5-25 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym
- z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz w związku z art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego (dalej: Wnioskodawca) wskazuje trzy problemy konstytucyjne zawarte we wniosku.

Po pierwsze – dopuszczalność kwestionowania statusu sędziego na podstawie jego powołania, a mianowicie, czy sądy mogą badać spełnianie wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego in abstracto wyłącznie w oparciu o „okoliczności towarzyszące jego powołaniu” - w tym fakt uzyskania rekomendacji od Krajowej Rady Sądownictwa (dalej: KRS) w składzie ukształtowanym po marcu 2018 roku.

Po drugie – naruszenie prerogatyw Prezydenta RP, co sprowadza się do tego, czy ustawowe przyznanie sądom kompetencji do merytorycznej oceny prawomocnych uchwał KRS oraz aktów powołania sędziów przez Prezydenta RP nie narusza wyłącznej, definitywnej i konstytucyjnej prerogatywy głowy państwa do powoływania sędziów (art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji).

Po trzecie – naruszenie prawa sędziego do służby publicznej, wymagające zbadania, czy mechanizm, który pozwala na wyłączanie sędziego od orzekania na podstawie kryteriów abstrakcyjnych, nie prowadzi do stworzenia kategorii tzw. „sędziego ułomnego” (posiadającego urząd, ale pozbawionego możliwości sądzenia).

W ocenie Wnioskodawcy zaskarżone regulacje naruszają art. 2 Konstytucji RP w aspekcie dotyczącym zakazu nadmiernej ingerencji oraz naruszenia zasady prawidłowej legislacji. Uchwalenie przez ustawodawcę przepisów, które stwarzają realną możliwość faktycznego pozbawienia sędziego inwestytury, sprawowania wymiaru sprawiedliwości, wbrew deklarowanemu celowi (możliwości weryfikacji niezawisłości i bezstronności sędziego w konkretnej sprawie) stanowi w ocenie

Wnioskodawcy nadmierną ingerencję władzy ustawodawczej we władzę sądowniczą. Konstrukcja tzw. testu niezawisłości stwarza sytuację, uniemożliwiającą sędziom rozpoznawanie konkretnych spraw, z uwagi na abstrakcyjne kwestionowanie ich ustrojowego statusu z racji okoliczności towarzyszących powołaniu, z jednoczesnym podważaniem prawidłowości skuteczności aktu powołania przez Prezydenta RP na urząd sędziego oraz prawomocnych uchwał KRS o przedstawieniu Prezydentowi wniosku o powołanie na urząd sędziego.

Zdaniem Wnioskodawcy zaskarżone przepisy naruszają również konstytucyjną zasadę prawidłowej legislacji, ponieważ w kwestionowanych ustawach brak jest przepisów, zapewniających jasne, transparentne i przejrzyste reguły stosowania kwestionowanego mechanizmu testu bezstronności i niezawisłości sędziego, co przesądza o naruszeniu art. 2 Konstytucji RP.

W ocenie Wnioskodawcy, kwestionowane przepisy naruszają również art. 60 w związku z art. 31 Konstytucji, albowiem prawo dostępu do służby publicznej należy rozumieć w sposób szeroki, obejmując nie tylko prawo wejścia do służby publicznej, ale również zapewnienie możliwości realnego wykonywania służby publicznej.

Zdaniem Wnioskodawcy zaskarżone przepisy naruszają również art. 178 ust. 1 w związku z art. 179 i art. 180 ust. 2 Konstytucji. Wyłączenie sędziego od orzekania w ramach procedury testu niezawisłości w praktyce prowadzi do wypaczenia normatywnego sensu instytucji, przekształcając ją w narzędzie mogące służyć do odsuwania od orzekania sędziego z tej racji, że wystąpił w procedurze konkursowej przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną na podstawie art. 9a ustawy o KRS i uzyskał od tego organu rekomendację do objęcia urzędu. Tolerowanie takiego stanu jest nieakceptowalne jako godzące w prerogatywę Prezydenta do powoływania sędziów, co w oczywisty sposób jest niezgodne z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, a także z art. 178 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego: sędzia TK Stanisław Piotrowicz - przewodniczący, wiceprezes TK Bartłomiej Sochański - sprawozdawca, sędzia TK Wojciech Sych, prezes TK Bogdan Świączkowski, sędzia TK Rafał Wojciechowski.

<https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-przed/art/badanie-splnienia-przez-sedziego-s-powszechnego-s-wojskowego-i-sn-wymogow-niezawislosci-i-bezstronnosci-z-uwzglednieniem-okolicznosci-towarzyszacych-jego-powolaniu-oraz-postepowania-powolaniu-test-niezawislosci-i-bezstronnosci-sedziego-2>